

XUSUSIY TADBIRKORLIKNI MOLİYAVIY QO‘LLAB - QUVVATLASHNING SAMARALI YO‘LLARI: O‘ZBEKISTON TAJRIBASI

Baxromov Baxodir Otabek o‘g‘li

Toshkent Kimyo xalqaro universiteti Samarqand filali

Davlat moliyasi yo‘nalishi 1-kurs magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada O‘zbekistonda xususiy tadbirkorlikni moliyaviy qo‘llab-quvvatlashning samarali yo‘llari tahlil qilinadi. Unda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishga qaratilgan davlat siyosati, imtiyozli kreditlar, grantlar, soliq yengilliklari hamda investitsiya muhitini yaxshilashga qaratilgan chora-tadbirlar o‘rganiladi. Shuningdek, xalqaro tajribalar bilan taqqoslash asosida O‘zbekiston modeli baholanadi va mavjud muammolar hamda istiqbolli yo‘nalishlar ko‘rsatib o‘tiladi.

Аннотация: В данной статье рассматриваются эффективные пути финансовой поддержки частного предпринимательства в Узбекистане. Анализируется государственная политика по развитию малого бизнеса и частного сектора, включая предоставление льготных кредитов, грантов, налоговых послаблений, а также меры по улучшению инвестиционного климата. Кроме того, на основе сопоставления с международным опытом оценивается узбекская модель и обозначаются существующие проблемы и перспективные направления развития.

Annotation: This article explores effective ways of financially supporting private entrepreneurship in Uzbekistan. It analyzes government policies aimed at developing small businesses and the private sector, including preferential loans, grants, tax incentives, and measures to improve the investment climate. The study also evaluates Uzbekistan’s model by comparing it with international practices and highlights existing challenges as well as promising areas for further development.

Kirish: O‘zbekiston iqtisodiyotida xususiy tadbirkorlik va kichik biznes muhim o‘rin egallaydi. Bugungi kunda ushbu sektor yalpi ichki mahsulot (YAIM)ning 50% dan ortig‘ini, band bo‘lgan aholining esa 75% dan ko‘prog‘ini tashkil qiladi. Davlat bu sohani rivojlantirishga ustuvor ahamiyat berib, moliyaviy rag‘batlantirish choralarini kuchaytirmoqda.

Moliyaviy qo‘llab-quvvatlashning asosiy yo‘llari: Tiklanish va taraqqiyot jamg‘armasi mablag‘lari hisobidan 2% stavkada tomorqa egalariga kredit ajratilishi.

• “Yoshlar daftari”, “Ayollar daftari”, “Temir daftar” doirasida kam ta‘minlangan fuqarolar uchun imtiyozli kreditlar ajratilmoqda.

- **“O‘zbekiston Respublikasi Tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab-quvvatlash jamg‘armasi”** tomonidan tadbirkorlik subyektlariga kafillik va kompensatsiyalar beriladi.

- Tijorat banklari orqali **yillik 14-17% stavkada** imtiyozli kreditlar ajratilmoqda (ba’zida subsidiya hisobiga stavka yanada pasaytiriladi).

O‘zbekistonda xususiy tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlashda **davlat subsidiyalari va grantlar** muhim moliyaviy mexanizmlardan biridir. Ular tadbirkorlik faoliyatini boshlash, rivojlantirish va modernizatsiya qilish uchun bevosita yoki bilvosita ko‘mak sifatida taqdim etiladi. Subsidiyalar-bu tadbirkorga qaytarilmaydigan moliyaviy yordam bo‘lib, asosan kredit foizlarini qoplash, ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish yoki eksport faoliyatini rag‘batlantirishga yo‘naltiriladi.

- Qishloq xo‘jaligi, IT, hunarmandchilik va xizmat ko‘rsatish sohalarida **startup loyihalarga subsidiya va grantlar** ajratilmoqda.

- **“Biznesni rivojlantirish jamg‘armasi”** orqali yangi loyihalarni moliyalashtirish ko‘lami kengaytirilmoqda.

Soliq imtiyozlari — bu tadbirkorlik subyektlariga davlat tomonidan beriladigan **soliqdan vaqtincha ozod etish yoki kamaytirilgan stavkada soliq to‘lash imkoniyati** bo‘lib, biznesni rivojlantirish va yangi ish o‘rinlarini yaratishda muhim rol o‘ynaydi.

- Yangi tashkil etilgan tadbirkorlik subyektlariga 2-3 yilgacha bo‘lgan muddatda **soddalashtirilgan soliq tartiblari** qo‘llaniladi.

- Ayrim sohalarda **QQSdan vaqtincha ozod etish, mulk solig‘i va yer solig‘i bo‘yicha imtiyozlar** berilmoqda.

Raqamli moliyalashtirish va onlayn platformalar: Raqamli texnologiyalar jadal rivojlanayotgan hozirgi sharoitda xususiy tadbirkorlikni moliyaviy qo‘llab-quvvatlashda **raqamli moliyalashtirish va onlayn platformalarning roli tobora kuchaymoqda**. Bu yangi yondashuvlar nafaqat jarayonlarni tezlashtiradi, balki moliyaviy xizmatlarga kirishni soddalashtiradi, shaffoflikni oshiradi va samaradorlikni ta’minlaydi.

O‘zbekiston tajribasining xususiyatlari: **Hududiy yondashuv:** Har bir viloyatda mahalliy xususiyatlarga mos dasturlar mavjud (masalan, turizm rivojlangan joylarda xizmat ko‘rsatish sohasiga ko‘proq e’tibor qaratiladi). **Ijtimoiy himoya bilan integratsiya:** Tadbirkorlik orqali kambag‘allikni qisqartirishga qaratilgan loyihalar moliyalashtirilmoqda. **Startup ekotizimining rivojlanishi:** “IT Park”, “Startup Uzbekistan”, “InnoWeek” kabi tashabbuslar moliyaviy imkoniyatlar bilan birga qo‘llab-quvvatlanmoqda.

Xulosa:

O‘zbekistonda xususiy tadbirkorlikni moliyaviy qo‘llab-quvvatlash sohasida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar mamlakat iqtisodiyotining barqaror o‘sishida

muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Imtiyozli kreditlar, davlat subsidiyalari va grantlari, soliq imtiyozlari, kredit kafilliklari hamda raqamli moliyalashtirish imkoniyatlari tadbirkorlik sub'yektlariga keng ko'lamda moliyaviy yordam berib, yangi ish o'rinlarini yaratish, innovatsion loyihalarni amalga oshirish hamda eksport salohiyatini oshirishga xizmat qilmoqda.

O'zbekiston tajribasi shuni ko'rsatadiki, moliyaviy qo'llab-quvvatlashning samaradorligi nafaqat mablag' ajratish miqdoriga, balki ularni to'g'ri yo'naltirish, shaffoflikni ta'minlash va zamonaviy raqamli texnologiyalarni joriy etish bilan ham bog'liqdir. Shuningdek, davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik, kichik va o'rta biznesga alohida e'tibor qaratish, hududlararo iqtisodiy tenglikni ta'minlash qo'shimcha ijobiy natijalarni beradi.

Kelajakda moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini yanada takomillashtirish, innovatsion moliyaviy vositalar, onlayn platformalar va fintech xizmatlarini keng joriy etish orqali xususiy tadbirkorlik rivojiga yangi turtki berish mumkin. Bu esa O'zbekiston iqtisodiyotining raqobatbardoshligini oshirish, aholi farovonligini yuksaltirish va barqaror taraqqiyot yo'lida muhim qadam bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari va qarorlari:
PF-6029 «Mahalla tizimini isloh qilish va aholiga yaqinlashtirish chora-tadbirlari to'g'risida» (2020)
PQ-4887 «Xususiy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash va rag'batlantirish chora-tadbirlari to'g'risida» (2021)
PQ-4969 «Moliyaviy texnologiyalarni rivojlantirish va raqamli iqtisodiyotni kengaytirish bo'yicha chora-tadbirlar» (2021)
2. O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi (oxirgi tahrir) – soliq imtiyozlari va tartib-taomillari haqida rasmiy hujjat.
3. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi va Markaziy bankining rasmiy saytlaridagi hisobotlar va statistik ma'lumotlar:
 - o www.mf.uz
 - o www.cbu.uz
4. “Yoshlar – kelajagimiz” davlat dasturi bo'yicha hujjatlar va amaliyot:
O'zbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi saytida joylashtirilgan dastur materiallari.
5. Investitsiyalar va innovatsiyalar agentligi (Uzinovatsiya) ma'lumotlari va taqdimotlari.
6. Tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash jamg'armasi (Tiklanish va taraqqiyot jamg'armasi) yillik hisobotlari.
7. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari:
 - o www.stat.uz
8. Abdumurotov Mansur Yaxshiboyevich ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ 2181-3187 DAVLAT MOLIIYASI <https://scientific-jl.org/index.php/obr.181> Выпуск журнала №-56 Часть-4_ Ноябрь – 2024.